

LAAWI ONNGIRDI NDEENAAGU LEY LEKKOLŊAAJI KAŊUM E LEY INIWERSITEŊAAJI, LEY WATTU MO GUBE WOLDE NGONDI E HABORAADE MALFE

Ana tewtiraa gube wolde gondufe e haboraade malfe dee, pati de nawtoroo lekkolŋaaji, kaŋum e iniwersiteŋaaji dii, ko sabaabu majjum waawi laataade fuu, so tawi ede anniyii faabitoraade diin nokkuuji ley wolde. Huunde wootere ana woodi : nawtoragol yogawol ana yaada e ko leyde adunaaru fuu ndarnanaa ley baasiiji bamaadi kaborde ; kaa dum e taweede, gube wolde kabooje dee ana kaani hanndaade ko'e mum e huunde fuu waawunde yottaade ndeenaagu sukaabe kaŋum e jannde sukaabe ; ley majjum, ede mbaawi nawtoraade ko winndii do yeeso doo koo, dum laatonoo de tuugorgal lobbal, ngal be mbaawata nawtoraade faa wooda.

Laawol onngirgol 1 : Walaa fuu no waawi laatoraade, faa gube wolde gondufe e haboraade malfe dee nawtoroo lekkolŋaaji, kaŋum e iniwersiteŋaaji goodufi dii nawtoore, sako duu faa di ngadee paabitorgal ley wolde.

- (a) Kaa sariya ana dogo dow lekkolŋaaji, kaŋum e iniwersiteŋaaji uddaadi, caggal wattuuji keertanaadi jannde, wattuuji di njanngataake, kaŋum e wattuuji di sarwiisiiji ngollataa e mum, faa yottoo wattuuji di lekkol uddaa faa janngoobe cuultoya dii (wakansi).
- (b) Gube wolde kabooje dee kaanaa garnaade hooreebe jannde lekkol bee, naa ngidiima be, yalla ana njaltina janngoobe bee ley lekkolŋaaji dii, kaŋum e ley iniwersiteŋaaji dii, faa nawtoroo di, di laatonoo dum'en paabitorgal ley wolde.

Laawol onngirgol 2 : Lekkolŋaaji, kaŋum e iniwersiteŋaaji di janngoobe njoppi, naa di be njaltinaa e mum, saabe faratiiji di be mbaawata hebude e baasiiji bamanaadi malfe, faa nawtoroo di, di laatonoo dum'en paabitorgal ley wolde ; dow huunde wootere tan dum waawi laataade : so tawii dum wadiraama

dow daliilijji mawdi, kollitooji wadugol majjum ngol ana tilsa, no dum booyiri fuu, so tawii duu, walaa fuu do dum waawi wadeede e nokkuuji doon dii, ko yawti lekkolnaaji dii kanum e iniwersitejaaji dii. Gube wolde dee ana kaani tewtude nokkuuji goddi, nawtoradi, di ngalmaa e lekkolnaaji e iniwersitejaaji dii, fay so tawii nokku do diin lekkolnaaji e iniwersitejaaji ngoni doo, woodaa ; so tawii diin nokkuuji duu yo nokkuuji deeniraadi banngal sardiiji keertanaadi leyde adunaaru nduu dee, gube wolde dee mbaawataa nawtoraade di (ley misaalu : oppitalnaaji) ; gube wolde dee ana kaani wadude huunde wootere ley hakkille mum : ede kaani fiide dabare fuu kaando fiyeede, yalla diin nokkuuji di geellenkoobe nje, ana mbaawa reeneede e baasiji gadooji dii.

- (a) Nawtoral lekkolnaaji, kanum e iniwersitejaaji di janngoobe njoppi, naa di be njaltinaa e mum, haanaa booyude fay seeda.
- (b) Lekkolnaaji, kanum e iniwersitejaaji di janngoobe njoppi, naa di be njaltinaa e mum, faa ngada doon paabitorgal mum'en ley wolde, ana kaani yoppireede no ngorri nii, yalla hooreebe lekkol ana keba no puddira jannde lekkol ndee, wattu fuu mo nde haani fudditidde ; oon golle ana haani wadeede, gila wattu mo gube wolde dee njalti ley diin nokkuuji ; huunde wootere tan waawi hadude janngoobe bee wartude e diin nokkuuji : so ndeenaagu janngoobe bee kanum e jannjinoobe bee ana tiidi hebeede ley diin nokkuuji.
- (c) Huunde fuu ko deen gube golle njoppi e diin nokkuuji (so dum laati maande, naa huunde soforde, naa huunde mahaande), ana haani itteede e diin nokkuuji faa laaba, caggal nde gube wolde dee njalti e diin nokkuuji ; dabareeji ana kaani fiyeede, yalla kala ko bonnaa ana moyyintinee, no buri yaawrude fuu. Ko buri fuu tilsude, malfe, jabe, masinaaji, naa huunde fuu waawunde nawtoreede ley wolde, naa waawunde fellude, nde gube wolde dee njopi e nokku oo, ana kaani itteede doon, faa laaba.

Laawol onngirgol 3 : Lekkolnaaji dii, kanum e iniwersitejaaji dii kaanaa wurjineede, so hultaama pati di laato nokkuuji di gube woldenkoobe mbaawata nawtoraade. Lekkolnaaji dii, kanum e iniwersitejaaji dii so tawii eda ngondi e golle, naa so di uddaadi hakke jalooma gooto (naa ley wakkati wakansi), naa duu, so tawii janngoobe bee njoppu di, naa duu di be njaltinaa e mum --- yo nokkuuji di geellenkoobe

njey.

Laawol onngirgol 4 : So gube wolde kabortoode malfe ana nawtoroo lekkol gooto, naa iniwersite gooto, faa ngada doon paabitorgal ley wolde, ko nawtoral ngal tawaa fuu, so tawii engal sakitoroo waylitiggol nokku oo, wada mo nokku paabitorfo ley wolde, dee gube wolde kabooje ana kaani fiide dabare fuu kaando fiyeede, pati baasiiji wolde dii njottinee diin nokkuuji ; edum waawi wadude dow huunde wootere : so tawii edum wajimbini, gubal fuu gonngal e nokku oo, wiya dum, so njootaali nawtoraade nokku oo, gube wolde godde ana ngara habude e mum

- (a) Fade gubal wolde fuu nanngude lekkol faa nawtoroo dum ley wolde, engal haani wadude hakkille lobbo e huunde wootere : sukaabe ana kaandi e teddeengal keertaangal, kajum e ndeenaagu keertaado. Gube wolde dee ana kaani wadude hakkille lobbo e huunde wonde : torra booyoowo, baawdo yottaade ngeenndi do lekkol oo woni e mum ndii, saabe bonanndaaji jottinaadi lekkol oo, naa wurrjinde cuudi lekkol dii.
- (b) So gubal wolde kabortoongal malfe nawtoriima lekkol, naa iniwersite, faa wada dum paabitorgal ley wolde, dum haanaa laataade sabaabu gubal wolde gonngal yaltina arandeewal ngal e oon nokku, fa kajum duu naata doon, wada nokku oo paabitorgal ley wolde. Dabare kaandudo e majjum fuu, ana haani fiyeede, yalla huunde fuu ko deen gube wolde njoppi e diin nokkuuji (so dum laati maande, naa huunde siforde, naa huunde mahaande), ana haani itteede e diin nokkuuji faa laaba ; caggal majjum, ndeen di mbaawi wartande Siwil'en laamiibe nokku oo, yalla jannde lekkol ndee ana waawa wadeede ley mum.

Laawol onngirgol 5 : Gube wolde kabortoode malfe dee kaanaa nawtoreede faa ndeena lekkoljaani e iniwersitejaaji ; edum waawi wadeede dow huunde wootere : so tawi dabare majjum goddo fuu jogaaka, caggal nawtoragol deen gube wolde. So ana waawi laataade, geellenkoobe ana kaani subeede, njannginee jannde majjum faa wooda, ndarnee e ndeenaagu lekkoljaaji dii, kajum e

iniwersiteŋaaji dɪi. So tawii edum haani, joomum'en ana mbaawi yaltinde janngoobe bee e nokku oo, naba dɪm'en ley nokkuuji burɔɔi fuu hoolnaade.

(a) So laatiima gube wolde kabortooɔe malfe ngadaama e tiidugol e ndeenaagu lekkolŋaaji kaŋum e iniwersiteŋaaji, wonugol maɔbe ley dɪin nokkuuji ana haani haɔeɔe, no waawraa fuu, yalla nokkuuji dɪi ana keddo laataade nokkuuji geellenkoobe, kaŋum e nokkuuji do jannde waawata waɔeɔe e mum.

Laawol onngirgol 6 : Gube wolde kabortooɔe malfe dɛe ana kaani, no dɛ mbaawri fuu (naa duu so dabare godɔo fuu walaa), nawtoraade ko wajimbinaa e banngal dɪin laawi onngirdi ndeenaagu dɪi koo ley misaalu : jannde jannginteende ndee, dewte soldaasi'en janngirteede dɛe, sardiiŋi naatirdi golle, sardiiŋi gollirdi, kaŋum e dabareeŋi godɔo fuu baawɔi nawtoreede e banngal yeeynugol majjum ; faandaa majjum, yo wallude no golle majjum oo yuɔɔortoo. Gube wolde kabortooɔe malfe dɛe ana kaani heertaade no kaani jogoraade ko'e mum, ley majjum.